

Συνέντευξη
με την Καθηγήτρια Δρ. Claudia Lux,
Πρόεδρο της IFLA,
Γενική Διευθύντρια του Ιδρύματος Κεντρικών και Περιφερειακών Βιβλιοθηκών, Βερολίνο,
Γερμανία
στην κα Εύα Σεμερτζάκη, συντάκτρια του περιοδικού ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η Καθηγήτρια Δρ. Claudia Lux επισκέφθηκε την Αθήνα για να δώσει μια ομιλία με τίτλο: "Πλησιάζοντας πιο πολύ: οι πολιτικοί ανακαλύπτουν τις βιβλιοθήκες. Από τη γερμανική προοπτική στη διεθνή θεώρηση" στο πλαίσιο του συνεδρίου «**Πολιτικές βιβλιοθηκών από άποψη τοπική, περιφερειακή και εθνική**». Το συνέδριο οργανώθηκε από την Οργανωτική Επιτροπή Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών στις 11 και 12 Ιουνίου 2009 στο Γαλλικό Ινστιτούτο στην Αθήνα. Η Δρ. Lux είναι Πρόεδρος της IFLA και Γενική Διευθύντρια του Ιδρύματος Κεντρικών και Περιφερειακών Βιβλιοθηκών στο Βερολίνο. Η παρούσα συνέντευξη, που δόθηκε στις 11 Ιουνίου 2009, κανονίστηκε από την κα Gerlinde Buck, Διευθύντρια του Τμήματος Πληροφόρησης και Βιβλιοθήκης στο Goethe-Institut, Αθήνα.

ΕΣ. *Δρ. Lux, είναι αναπόφευκτο για μένα η πρώτη ερώτηση να εστιάζεται στη θέση που κατέχετε ως Πρόεδρος της IFLA. Μπορείτε να μας περιγράψετε τις προκλήσεις, καθήκοντα, οφέλη και εμπόδια που προέρχονται από τη διοίκηση της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ενώσεων Βιβλιοθηκών;*

CL. Η IFLA αποκτά αυξανόμενη σπουδαιότητα τα τελευταία χρόνια, ειδικά όταν ξεκίνησε να υπερασπίζεται τη θέση των βιβλιοθηκών σε διεθνές επίπεδο με τους οργανισμούς διαχείρισης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην πορεία αυτή αναπτύξαμε νέα επιχειρήματα για την ύπαρξη και πρόοδο των βιβλιοθηκών για όλους στην κοινωνία της πληροφορίας. Το προεδρικό θέμα είναι «*οι βιβλιοθήκες στην ημερήσια διάταξη*» που ορίζει το πρόγραμμα της Προέδρου. Ήθελα να μεταφέρω τις εμπειρίες των βιβλιοθηκών σε όλα τα μέρη του κόσμου και σε όλες τις ενώσεις βιβλιοθηκών. Ελπίζω ότι αυτό θα ενδυναμώσει τους βιβλιοθηκονόμους να υπερασπίζονται τις βιβλιοθήκες και τους χρήστες τους. Είμαι χαρούμενη γιατί αυτό το σύνθημα άρχισε και συνεχίζεται, ενώ πολλές δραστηριότητες βρίσκονται σε εξέλιξη.

ΕΣ. *Ποιά είναι η αποστολή της IFLA και πώς μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη των βιβλιοθηκών σε παγκόσμιο επίπεδο;*

CL. Η αποστολή της IFLA είναι να υποστηρίζει και να υπερασπίζεται τις βιβλιοθήκες σε ολόκληρο τον κόσμο και να προάγει τη φωνή τους, όπου είναι απαραίτητο. Η IFLA συμβάλλει στην εξέλιξη προτύπων και κατευθυντηρίων οδηγιών. Με τη βάση δεδομένων «Ιστορίες Επιτυχίας» (Success Stories) η IFLA στοχεύει να δώσει παραδείγματα βέλτιστης πρακτικής στις βιβλιοθήκες του κόσμου. Νομίζω ότι υπάρχει ένα μεγάλο επαγγελματικό στοιχείο στη συμβολή της στις βιβλιοθήκες. Η IFLA υποστηρίζει άμεσα τα μέλη και υπερασπίζεται τις βιβλιοθήκες.

ΕΣ. *Όντας στη θέση της Προέδρου της IFLA έχετε την ευκαιρία να ταξιδεύετε συχνά, να επισκέπτεστε τις βιβλιοθήκες και να συναντάτε βιβλιοθηκονόμους παντού. Υπάρχουν βιβλιοθήκες πρώτης και δευτέρας ταχύτητας σχετικά με την ανάπτυξη, την πρόοδο και τις υπηρεσίες που παρέχουν;*

CL. Ναι, σίγουρα υπάρχουν βιβλιοθήκες πρώτης και δευτέρας ταχύτητας. Όταν ταξιδεύεις, μπορείς να δεις βιβλιοθήκες που έχουν εκσυγχρονίσει τις υπηρεσίες τους, κατέχουν εξαιρετο περιεχόμενο, παρέχουν απομακρυσμένες δραστηριότητες και εφαρμογές υψηλής τεχνολογίας και επιπλέον μπορείς να δεις όμορφα κτήρια. Παραδέχομαι ότι υπάρχουν πολύ περισσότερα νέα κτήρια βιβλιοθηκών από ποτέ. Αισθάνομαι ότι υπάρχει αναγέννηση των βιβλιοθηκών παντού, όσον αφορά τα κτήριά τους. Σε ορισμένα μέρη βλέπεις βιβλιοθήκες που δέχονται λιγότερη υποστήριξη από την κυβέρνηση ή βιβλιοθήκες ξεχασμένες. Αντιμετωπίζουν άσχημες καταστάσεις, αλλά ακόμα και σε αυτές τις βιβλιοθήκες υπάρχουν θαυμάσιοι βιβλιοθηκονόμοι που κάνουν εξαιρετική δουλειά, ιδιαίτερα με τα παιδιά. Σε αντίθεση με την κατάσταση αυτή, όλοι αγκαλιάζουμε και μοιραζόμαστε τις ίδιες αξίες. Είναι εύκολο να προσαρμοστεί κανείς. Έχουμε ένα είδος πνευματικότητας που μας καθοδηγεί. Αυτό είναι το πνεύμα της εξυπηρέτησης των ανθρώπων με τις καλύτερες ευκαιρίες.

ΕΣ. *Ποιά είναι η αποδοχή που απολαμβάνουν οι βιβλιοθήκες στην κοινότητα που εξυπηρετούν; Εξαρτάται αυτό από τη γεωγραφική περιοχή ή την ήπειρο, στην οποία αυτές βρίσκονται;*

CL. Υπάρχει μεγάλη αποδοχή σε χώρες όπως η Φινλανδία, οι ΗΠΑ και η Σιγκαπούρη, όπου δημιουργούνται βιβλιοθήκες πρότυπα. Αλλά αυτό που έχω μάθει είναι ότι η αποδοχή εξαρτάται από το προσωπικό της βιβλιοθήκης και τους διευθυντές των βιβλιοθηκών. Η αποδοχή εξαρτάται επίσης από την υποστήριξη των ενώσεων βιβλιοθηκών, αλλά και από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η ίδια η βιβλιοθήκη.

ΕΣ. *Οι στατιστικές βιβλιοθηκών δείχνουν ότι λιγότεροι άνθρωποι επισκέπτονται τις βιβλιοθήκες επιτόπου, σε σύγκριση με τις εικονικές επισκέψεις. Πώς ερμηνεύετε αυτή την τάση και τί μπορούν να κάνουν οι βιβλιοθήκες για να προσελκύσουν περισσότερους επισκέπτες;*

CL. Πρώτα από όλα, οι στατιστικές έχουν αξία όταν συγκρίνουν αυτό που είναι συγκρίσιμο σε διάστημα 3-5 ετών και με ειδικές παραμέτρους.

Ακόμα υπάρχουν πολλοί επισκέπτες στις βιβλιοθήκες. Επιπλέον οι εικονικές επισκέψεις μετρούν εξίσου, επειδή εξυπηρετούμε τον κόσμο και μπορούμε να τους στείλουμε το υλικό που αναζητούν. Οι εικονικές επισκέψεις πρέπει να έχουν ίση σπουδαιότητα με τις επιτόπιες επισκέψεις. Το ενδιαφέρον μας είναι να κάνουμε τις βιβλιοθήκες πιο ελκυστικές στους επισκέπτες και δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ εικονικών και πραγματικών επισκεπτών. Ο εκσυγχρονισμός των βιβλιοθηκών είναι ελκυστικός. Το ψηφιακό περιβάλλον στη βιβλιοθήκη είναι ελκυστικό για ανθρώπους που χρησιμοποιούν τις βιβλιοθήκες. Η βιβλιοθήκη πρέπει να είναι το καυτό σημείο και ο χώρος συνάντησης σε μια πόλη. Ένα ελκυστικό κτήριο είναι επίσης τρόπος να τραβήξουμε την προσοχή των επισκεπτών. Επιπλέον του αισθητικά ωραίου κτηρίου η βιβλιοθήκη γίνεται πιο ελκυστική όταν συνδυάζει τη σωστή πληροφόρηση για τους χρήστες.

ΕΣ. *Ποιές είναι κάποιες οδηγίες και συμβουλές που πρέπει να ακολουθήσουμε για να διαφημιστούμε στην επιλογή της προόδου της τεχνολογίας και της υποτίμησης των αναγνωστικών συνηθειών, ως συνέπεια της διεξόδου του Διαδικτύου;*

CL. Δεν βλέπω υποτίμηση της ανάγνωσης. Οι άνθρωποι διαβάζουν όχι μόνο έντυπα βιβλία, αλλά και ηλεκτρονικά βιβλία, ηλεκτρονικές εφημερίδες και παίρνουν πληροφορίες από τεχνολογικά προϊόντα, όπως βίντεο και ομιλούντα βιβλία. Πρέπει να ξανασκεφτούμε τί κάνουν οι βιβλιοθήκες. Πρέπει να εστιάσουμε στο στοιχείο της παροχής πληροφόρησης. Πρέπει να συγκεντρωθούμε στις νέες τεχνολογίες, όπως τα ηλεκτρονικά βιβλία και να σκεφτούμε για το μέλλον των βιβλιοθηκών.

ΕΣ. *Πώς μπορούν οι βιβλιοθήκες να γίνουν πολύτιμες και ωφέλιμες για την κοινότητα την οποία εξυπηρετούν; Υπάρχουν σύγχρονοι τρόποι, όπως τα Idea Stores, για να εκσυγχρονίσουν τις υπηρεσίες τους;*

CL. Τα Idea Stores είναι μοντέλα βιβλιοθηκών, αλλά υπάρχουν και άλλα. Το πιο σημαντικό για τις βιβλιοθήκες είναι να εξυπηρετείται η κοινότητα. Πρέπει να συγκεντρωθείς σε ποιοτικές υπηρεσίες. Χρειάζεται να φροντίζεις τους χρήστες σου, να καλλιεργείς στενές σχέσεις μαζί τους, να έχεις μια πολιτική εξωτερικής προσέγγισης μαζί τους. Μερικές βιβλιοθήκες είναι εξαιρετες στην επικοινωνία με τους χρήστες, ενώ άλλες βιβλιοθήκες πρέπει να αναπτύξουν νέες δραστηριότητες και να τις ενσωματώσουν στις υπηρεσίες τους. Ένα στοιχείο ανάπτυξης είναι το Web 2.0 ως χαρακτηριστικό της εξωτερικής επαφής με την κοινότητα.

ΕΣ. *Ορισμένοι άνθρωποι υποστηρίζουν ότι οι βιβλιοθήκες θα αντικατασταθούν από το Διαδίκτυο, επειδή οι άνθρωποι μπορούν να ερευνήσουν και να βρουν εκεί ο,τιδήποτε χρειάζονται. Ποιά είναι η γνώμη σας στην τοποθέτηση αυτή;*

CL. Το Διαδίκτυο είναι σημαντικό, ειδικά για μικρές βιβλιοθήκες. Είναι μια ευκαιρία για τις βιβλιοθήκες να αναπτύξουν την παραδοσιακή επαγγελματική γνώση με νέα εργαλεία. Για μας τους βιβλιοθηκονόμους είναι το ίδιο. Χρησιμοποιούμε το Διαδίκτυο για να βρούμε τί χρειάζονται οι χρήστες με τον πιο γρήγορο τρόπο. Κάναμε το ίδιο 20 χρόνια πριν με το έντυπο υλικό, προτού εμφανιστεί το Διαδίκτυο. Πρέπει να εκπαιδύσουμε τους ανθρώπους για την πληροφοριακή παιδεία. Αποτελεί γνώση της κοινωνίας να έχουμε πρόσβαση σε μεγάλες ποσότητες πληροφοριών. Δεν χάνουμε τίποτα με τη διεξόδου του Διαδικτύου. Όμως χρειαζόμαστε νέες δεξιότητες για να αντιμετωπίσουμε την τεχνολογία. Οι δεξιότητες που αποκτούμε είναι σημαντικές για την υπεράσπιση των βιβλιοθηκών. Η τεχνολογία περιλαμβάνει καλώδια, δορυφορικές επικοινωνίες, υπολογιστές και εξοπλισμός, αλλά εμείς αναφερόμαστε στο περιεχόμενο. Το περιεχόμενο με το οποίο ασχολούμαστε κάνει το επάγγελμα διαφορετικό και η τεχνολογία βοηθά το περιεχόμενο. Οι βιβλιοθήκες χρειάζονται ακόμα και σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Στο τέλος η βιβλιοθήκη είναι η καλύτερη επένδυση για την οικονομική ανάπτυξη.

ΕΣ. *Εκτός από τη θέση σας ως Πρόεδρος της IFLA, είσαστε η Γενική Διευθύντρια του Ιδρύματος Κεντρικών και Περιφερειακών Βιβλιοθηκών στο Βερολίνο. Όπως το αντιλαμβάνομαι, είναι το αποτέλεσμα συνεργασίας. Μπορείτε να μας περιγράψετε το Ίδρυμα και το έργο του;*

CL. Στην ενωμένη Γερμανία είχαμε να ενώσουμε δύο κεντρικές βιβλιοθήκες: τη Βιβλιοθήκη του Δήμου του Βερολίνου και την Αμερικανική Βιβλιοθήκη Βερολίνου. Αυτές οι δύο βιβλιοθήκες δημιούργησαν το Ίδρυμα. Ορίστηκα η πρώτη Γενική Διευθύντρια. Καθήκον μου ήταν να πραγματοποιήσω την πραγματική συνένωση: από την Ανατολική πλευρά στη Δυτική. Η Βιβλιοθήκη του Δήμου του Βερολίνου ήταν η Ανατολική και η Αμερικανική Βιβλιοθήκη του Βερολίνου ήταν η Δυτική με την ερευνητική συλλογή της. Από το 2005 το Ίδρυμα ενσωμάτωσε τη Βιβλιοθήκη της Συγκλήτου (η διοικητική βιβλιοθήκη του Βερολίνου). Καθήκον μου ήταν να ενοποιήσω τα δύο τμήματα σε ένα. Είχα αρκετή επιτυχία κατά την επιτέλεση αυτού του καθήκοντος. Δεν αντιμετωπίζουμε προβλήματα, έχουμε αναπτύξει νέες υπηρεσίες, όπως το τμήμα της ηλεκτρονικής μάθησης, όπου οι άνθρωποι μπορούν να μαθαίνουν γλώσσες και να έχουν εκπαιδευτικό υλικό μάθησης. Αποτελούμε τμήμα του QuestionPoint στο πλαίσιο των διεθνών δραστηριοτήτων μας.

ΕΣ. *Πώς μπορεί το Ίδρυμα να συμβάλει στην ευημερία της κοινωνίας και να γίνεται ορατό;*

CL. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να αναπτύσσουμε ειδικά προγράμματα, π.χ. ένα πρόγραμμα αφιερώνεται στους εφήβους 17 ετών για την πληροφοριακή παιδεία. Βρίσκουν αυτό που επιθυμούν. Γινόμαστε ορατοί, επειδή έχουμε μη βιβλιακό υλικό και έχουμε ψηφιακές δραστηριότητες, στις οποίες αρέσκονται οι νέοι άνθρωποι. Ξεκινήσαμε το έργο RFID (ταυτοποίηση με ραδιοκύματα) που δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να δανείζονται εύκολα ηλεκτρονικά βιβλία. Αυτό αποτελεί πρόκληση για εμάς.

ΕΣ. *Έχετε κάνει το διδακτορικό σας στη Σινολογία και ασχολείστε με το σύστημα βιβλιοθηκών στην Κίνα. Πώς συγκρίνετε το κινεζικό σύστημα βιβλιοθηκών με αυτό του δυτικού κόσμου;*

CL. Το κινεζικό σύστημα βιβλιοθηκών έχει αλλάξει πολύ τα τελευταία 15 χρόνια, ειδικά από το 1996 μετά το συνέδριο της IFLA στο Πεκίνο. Είναι πολύ δραστήριοι σε προγράμματα ψηφιοποίησης. Έχουν αναπτύξει μεγάλες περιφερειακές βιβλιοθήκες, όπως μια βιβλιοθήκη με έκταση 120.000 τ.μ. Οι πιο πολλές περιφερειακές – κρατικές βιβλιοθήκες κατέχουν εμβαδόν 30.000 – 70.000 τ.μ. Αυτές οι νέες βιβλιοθήκες είναι σύγχρονες, όσον αφορά τα κτήρια και την τεχνολογία. Έχουν διαφορετικές πολιτικές πρόσβασης για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους. Για παράδειγμα πωλούν την πληροφορία. Τελικά οι κινεζικές βιβλιοθήκες έχουν αλλάξει πολύ.

ΕΣ. *Οι πολιτικές βιβλιοθηκών είναι ο θεμέλιος λίθος της οργάνωσης και ανάπτυξης του συστήματος των βιβλιοθηκών σε μια χώρα. Παρέχουν κανόνες και κατευθυντήριες οδηγίες για τις βιβλιοθήκες και προκαλούν τη συνεργασία. Ποιοί είναι οι κύριοι τομείς των πολιτικών της βιβλιοθήκης που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των βιβλιοθηκών στη Γερμανία;*

CL. Οι κύριοι τομείς των πολιτικών βιβλιοθηκών που συμβάλλουν στη βελτίωση των βιβλιοθηκών στη Γερμανία αποτελούν την ομπρέλα της Γερμανικής Ένωσης Βιβλιοθηκών. Η ομπρέλα αυτή είναι τα 21 καλά επιχειρήματα για καλές βιβλιοθήκες. Δημιουργήθηκε από τις δραστηριότητες της Ερευνητικής Επιτροπής Πολιτισμού της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Βουλής. Ήταν σημαντικό επειδή οι βιβλιοθήκες παρουσιάζουν τις ανάγκες τους και η Επιτροπή τις υλοποιεί με προγράμματα πολιτιστικής ανάπτυξης στη Γερμανία. Αυτό είναι μόνο ένα βήμα. Έχουμε να παλέψουμε για την πραγματοποίηση των θεμάτων που συζητούμε. Θέλουμε να έχουμε ένα νόμο για τις βιβλιοθήκες. Ως αποτέλεσμα των δράσεων που αναλαμβάνει η Επιτροπή είναι ότι ένα από τα 16 ομοσπονδιακά κρατίδια έχει νόμο για βιβλιοθήκες. Υπάρχουν περισσότερες υπερασπιστικές γραμμές για να αναπτύξουμε διατάγματα και νόμους για βιβλιοθήκες σε όλα τα κρατίδια.

ΕΣ. *Ποιοί εξωτερικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν τις πολιτικές των βιβλιοθηκών, π.χ. οι πολιτικοί ή οι πολιτικές;*

CL. Ένας από τους εξωτερικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις πολιτικές βιβλιοθηκών είναι οι πολιτικοί. Οι βιβλιοθήκες πρέπει να αναλάβουν δράση. Οι πολιτικοί χρειάζονται τις δραστηριότητες των βιβλιοθηκών για να προωθηθούν οι ίδιοι, αλλά οι βιβλιοθήκες μπορούν να προετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους, να κατανειμούν τις πιθανότητες και να γνωρίζουν τί να ζητήσουν. Δεν μπορούμε να περιμένουμε ένα θαύμα. Πρέπει να επηρεάσουμε τους πολιτικούς και να τους δώσουμε να μάθουν τί θέλουμε από αυτούς να κάνουν για μάς. Οι βιβλιοθήκες πρέπει να βρίσκονται στην πολιτική ημερήσια διάταξη.

ΕΣ. *Οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα εργάζονται σε διαφορετικές ταχύτητες. Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες είναι πιο αναπτυγμένες από τις δημοτικές και τις σχολικές βιβλιοθήκες. Επίσης δεν έχουμε πολιτικές βιβλιοθηκών γενικά. Τί θα προτείνατε στους Έλληνες βιβλιοθηκονόμους για να βελτιώσουν τις υπηρεσίες βιβλιοθηκών και να γίνουν πιο ανταγωνιστικοί σε σχέση με τις βιβλιοθήκες του εξωτερικού;*

CL. Σε πολλές κοινότητες οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες είναι πιο αναπτυγμένες σε σύγκριση με τις δημοτικές βιβλιοθήκες, σε τομείς όπως ηλεκτρονικά βιβλία και υπηρεσίες. Πολύ συχνά όμως οι δημοτικές βιβλιοθήκες παρέχουν τις ίδιες υπηρεσίες με τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.

Στην Ελλάδα η Ένωση των Βιβλιοθηκονόμων πρέπει να συνεργάζεται με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς των βιβλιοθηκών, ασχέτως ποιοί είναι. Πρέπει να έχεις μια πιο ευρεία συνεργασία για να αναπτύξεις πολιτικές βιβλιοθηκών γενικά και αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο. Οι ελληνικές βιβλιοθήκες μπορούν να γίνουν ανταγωνιστικές, ειδικά στον ψηφιακό τομέα. Οι σχολές βιβλιοθηκονομίας πρέπει να αλλάξουν τον οδηγό σπουδών, επειδή αν δεν έχετε την ποιότητα στο επάγγελμα, δεν μπορείτε να υποστηρίξετε τις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών. Είναι σημαντικό για τις βιβλιοθήκες να εργάζονται μαζί, να είναι συνεργάσιμες και να προσπαθούν να βρουν έναν κοινό στόχο.

Ένα παράδειγμα προέρχεται από μίαν άλλη χώρα. Οι βιβλιοθήκες μιλούσαν άσχημα η μια εναντίον της άλλης. Κατά τη διάρκεια μιας συνάντησης, ξόδεψαν 2:30 ώρες για να βρουν έναν κοινό στόχο. Τελικά βρήκαν ένα στόχο που ήταν να κτίσουν μια βιβλιοθήκη σε κάθε χωριό.

Οι βιβλιοθήκες πρέπει να ξανασκεφθούν τον ένα στόχο που ενώνει όλες, τις οδηγεί σε πρόοδο και τις φέρνει όλες σε μια νέα μορφή. Έχει πιο πολλή σημασία για τον διευθυντή μιας ένωσης βιβλιοθηκών όταν μιλά για ηλεκτρονικά βιβλία, από την ανάγνωση του ίδιου του βιβλίου. Πρέπει να είναι αλληλένδετοι με όλους και συνεπείς. Πρέπει επίσης να εξελίξουμε τους εαυτούς μας.

***ΕΣ.** Δρ. Lux, εκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών και ως συντάκτρια του περιοδικού ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πολύ για τον χρόνο σας και για τις εμπνευσμένες ιδέες και πληροφορίες που μας δώσατε.*

CL. Και εγώ σας ευχαριστώ!